

Plv hoge commissaris te Djakarta (Gieben) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 23 aug. 1950

Mede voor Stikker.

Mede naar aanleiding van Uw 230 heb ik vanmorgen bij Hatta de Nieuw-Guineaconferentie en Unieconferentie ter sprake gebracht en daarbij de vraag gesteld of zijnerzijds voorkeur bestond de eerste aan de laatste te doen voorafgaan. Hatta zeide dat naar het inzicht van zijn Regering met de oplossing van de Nieuw-Guineezaak haast moest worden gemaakt en dat daarom de NG-conferentie nog in Augustus moest plaats vinden. Ik zette hem uiteen dat in gevolge Uw toezegging aan het Parlement de NG-conferentie niet kon worden gehouden alvorens het Parlement zich over het rapport der gemengde commissie had kunnen uitspreken en dat aldus U was uitgekomen op 30 September als aanvangsdatum der NG-conferentie. Hatta zeide deze late datum te betreuren doch te begrijpen. Als voorlopig zijn persoonlijk oordeel gaf hij te kennen het NG-vraagstuk buiten de sfeer van de Unie te willen behandelen en dus de NG-conferentie en de Unieconferentie geheel los van elkaar te willen beschouwen. In die gedachtengang was het hem om het even of de NG-conferentie aan de Ministerconferentie zou voorafgaan of daarop volgen. Hij wees er slechts op, dat het voor de nieuwe ministers in het Eenheidskabinet moeilijk zou vallen zich op korte termijn in de Unievraagstukken in te werken, terwijl anderzijds afloop datum der GSO in deze van belang. Het oordeel van Rum, dat de NG-conferentie aan de Unieconferentie om politieke redenen moest voorafgaan, wordt door Hatta dus blijkbaar niet gedeeld. Hatta zeide van Rum terzake nog geen enkel bericht te hebben ontvangen. Over de agenda der Unieconferentie had Hatta nog niet nagedacht.

Blijkens het verslag der RAVI van 10 dezer, dat gisteren in mijn bezit kwam, is besloten voorlopige agenda voor de Unieconferentie via het Uniesecretariaat aan de Indonesische Regering voor te leggen. In dat verband moge ik een tweetal onderwerpen noemen, welke mijns inziens eveneens aan de orde moet worden gesteld, namelijk instructie voor gemengde culturele commissie (indien althans de commissie haar ontwerp tijdig indient) en Uniebegroting. Voorts zou ik wat financieel-economische onderwerpen betreft nog enkele opmerkingen willen maken en een paar aanvullingen willen voorstellen, welke ik U per brief spoedig zal doen sturen.

Hoewel het boven weergegeven standpunt van Hatta inzake het gescheiden houden van het NG-vraagstuk en de Unieconferentie ongetwijfeld ten aanzien van het slagen der Unieconferentie gunstig stemt, vraag ik mij toch af of Nederland niet goed zou doen het initiatief voor deze tweede Unieconferentie goeddeels aan Indonesië over te laten en zelf te volstaan met die zaken voor te brengen, welke hoofdzakelijk juridisch formeel karakter dragen dan wel direct samenhangen met besluiten van de eerste Unieconferentie. De sfeer waarin de tweede Unieconferentie zal plaats hebben wordt zo zeer beheerst door een aantal thans nog onzekere factoren (samenstelling nieuwe RI-kabinet, afwikkeling militaire zaken) dat het aanbeveling lijkt te verdienen aan Nederlandse zijde zich te bepalen tot het opbrengen van onderwerpen, waarbij het streven naar samenwerking niet al te nadrukkelijk naar voren komt. Het volgen van die lijn zou intussen niet behoeven uit te sluiten, dat ook onderwijs met Nederlands als voertaal, dat thans niet op de voorlopige agenda voorkomt, op de conferentie wordt behandeld, omdat dit een onderwerp betreft, waarbij Nederland uitsluitend het belang van zijn hier verblijvende onderdanen pleit en dat daardoor politiek niet kwetsbaar behoeft te zijn.